

Zpráva Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30.12.1983, sp. zn. Cpj 40/83, ECLI:CZ:NS:1983:CPJ.40.1983.1

Číslo: 27/1984

Právní věta: K otázkám praxe soudů ve věcech soudního výkonu rozhodnutí vyklizením bytu.

Soud: Nejvyšší soud ČSR

Datum rozhodnutí: 30.12.1983

Spisová značka: Cpj 40/83

Číslo rozhodnutí: 27

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Zpráva

Hesla: Byt, Doručování soudem, Družstvo stavební bytové, Dům rodinný, Hospodaření s byty, Lhůty, Místnosti nesloužící k bydlení, Náhradní byt, Náhradní ubytování, Náklady řízení, Národní výbory, Odvolání, Právo osobního užívání bytu, Přechod práv a povinností, Přístřeší, Prokurátoři, Řízení před soudem, Rozhodnutí jiných orgánů, Rozhodnutí soudu, Sbor národní bezpečnosti, Stěhovací náklady, Účastníci řízení, Vlastnické právo, Vyklizení bytu, Výkon rozhodnutí

Předpisy: 99/1963 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Podle plánu hlavních úkolů na rok 1983 se občanskoprávní kolegium Nejvyššího soudu ČSR zabývalo tím, jak soudy používají ustanovení občanského soudního řádu upravující soudní výkon rozhodnutí vyklizením, přičemž se zaměřilo na postup soudů při nařízení soudního výkonu rozhodnutí vyklizením bytu, za který je nutno poskytnout náhradu (§ 340 o. s. ř.), na postup při provádění výkonu rozhodnutí přestěhováním povinného (§ 341 o. s. ř.) a na postup při výkonu rozhodnutí vyklizením bytu, za který není třeba poskytnout náhradu (§ 342 o. s. ř.).

I. Nařizování soudního výkonu rozhodnutí vyklizením bytu a rozhodování o nákladech řízení o tomto soudním výkonu

1. Již zpráva občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ČSR o zhodnocení rozhodování soudů a státních notářství při výkonu rozhodnutí, [Cpj 159/79](#), uveřejněná pod č. 21/1981 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, zdůraznila, že při rozhodování o návrhu na nařízení soudního výkonu rozhodnutí je třeba se zabývat tím, zda jsou dány podmínky řízení (§ 103 o. s. ř.), zejména, zda tu je dána pravomoc soudu a jeho příslušnost, zda tu jsou způsobilí účastníci řízení, popřípadě zda jsou v řízení řádně zastoupeni. I v tomto řízení platí, že lze-li nedostatek některé z podmínek řízení odstranit, je soud povinen se o to pokusit; teprve nepodaří-li se jej odstranit, soud řízení o výkon rozhodnutí zastaví (§ 104 odst. 2 o. s. ř.).

2. Základním předpokladem nařízení soudního výkonu rozhodnutí vyklizením bytu je existence rozhodnutí, které povinnému ukládá povinnost k vyklizení (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 20/1968 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR). Nestačí pouhé rozhodnutí místního národního výboru nebo soudu o zrušení užívacího práva k bytu, v němž není zároveň povinnému výslovně uložena i povinnost vyklizení bytu.

Správně proto krajský soud v Brně pod sp. zn. 17 Co 204/83 změnil usnesení okresního soudu ve Znojmě sp. zn. E 47/83 nařizující výkon rozhodnutí vydaného místním národním výborem, jímž bylo podle ustanovení § 391 o. z. sice zrušeno právo osobního užívání bytu povinného, ale které zároveň nestanovilo povinnost vyklizení bytu.

Stejně tak samotné rozhodnutí místního národního výboru o přidělení bytu zakládá pouze právo a povinnost k uzavření dohody o odevzdání a převzetí bytu (§ 154 a § 390 o. z.), avšak není podkladem pro vystěhování toho, kdo byt dosud užívá.

Soud je povinen před nařízením soudního výkonu rozhodnutí posuzovat, zda rozhodnutí, jehož výkon se navrhuje, má potřebné formální náležitosti, zejména zda bylo vydáno oprávněným orgánem a zda je vykonatelné (u soudního rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 161, § 162 nebo § 171 o. s. ř.). I když soud vychází především z připojeného stejnopisu rozhodnutí, opatřeného potvrzením o jeho vykonatelnosti (§ 261 odst. 2 o. s. ř.), popřípadě z potvrzení vykonatelnosti vyznačeného přímo v návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí (§ 261 odst. 3 o. s. ř.), je povinen v případě pochybnosti provést potřebná zjištění přímo ze spisu o řízení, v němž bylo vydáno vykonávané rozhodnutí (zejména zjištění o tom, zda např. rozsudek byl řádně doručen). Jde-li o soudní výkon rozhodnutí správního orgánu, je třeba k návrhu připojit rozhodnutí, jež je podkladem tohoto soudního výkonu rozhodnutí, opatřené potvrzením o jeho vykonatelnosti; potvrzením je opatří ten orgán, který rozhodnutí vydal. Při nařizování soudního výkonu rozhodnutí národního výboru však soud neposuzuje správnost doložky vykonatelnosti tohoto rozhodnutí; může ovšem zkoumat, zda doložka či jiné potvrzení o vykonatelnosti bylo vydáno orgánem k tomu oprávněným (viz č. 21/1981 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, str. 160).

V těch případech, v nichž oprávněný nedostal své uvedené povinnosti předložit rozhodnutí opatřené doložkou vykonatelnosti, dbají soudy zásadně o doplnění návrhu. Jen výjimečně se nesprávně spokojují např. s pouhým potvrzením místního národního výboru o tom, že „povinnému bylo zrušeno právo osobního užívání ve prospěch vlastníka rodinného domku a že toto rozhodnutí je vykonatelné“.

Ve vykonávaném rozhodnutí musí být přesně vymezena jak povinnost vyklizení bytu, tak lhůta k tomuto plnění.

Jde-li o výkon rozhodnutí vydaného správním orgánem, pak se podle ustanovení § 44 odst. 1 zákona č. 41/1964 Sb. počítá lhůta k vyklizení ode dne, kdy se stalo vykonatelným rozhodnutí o přidělení náhradního bytu nebo o poskytnutí náhradního ubytování, pokud přidělený náhradní byt nebo místnost určená pro náhradní ubytování byly v té době již vyklizeny; jinak se počítá lhůta ode dne jejich uprázdnění. Nebyla-li vázána povinnost vyklidit byt na přidělení náhrady, počítá se lhůta k vyklizení ode dne, kdy se stalo vykonatelným rozhodnutí o zrušení práva užívat byt nebo příkaz k vystěhování (viz k tomu ovšem rozhodnutí uveřejněné pod č. 7/1969 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR). Pokud v rozhodnutí správního orgánu nebyla stanovena lhůta k vyklizení, nemůže ji určit soud při soudním výkonu rozhodnutí (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 78/1973 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Příslušným k dodatečnému určení lhůty je tu správní orgán, který vykonávané rozhodnutí vydal.

Soudy jsou si rovněž vědomy toho, že je nezbytným předpokladem pro nařízení soudního výkonu rozhodnutí, aby práva a jim odpovídající povinnosti byly ve vykonávaném rozhodnutí určeny přesným

a nepochybným způsobem, zejména aby byt, který má být vyklizen, byl ve vykonávaném rozhodnutí dostatečně určen. Pokud rozhodnutí tyto podmínky nesplňuje, není rozhodnutím vykonatelným a nemůže být podkladem pro soudní výkon rozhodnutí. Soudní výkon takového rozhodnutí, byl-li přesto nesprávně nařízen, by totiž musel být v každém stadiu řízení i bez návrhu zastaven (§ 268 odst. 1 písm. a/ a § 269 odst. 1 o. s. ř.).

Rozhodnutí národního výboru ukládající vyklizení bytu lze soudním výkonem rozhodnutí vykonat jen v prekluzivní lhůtě tří let uvedené v ustanovení § 71 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb. (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 19/1973 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

3. Podle ustanovení § 255 odst. 1 o. s. ř. jsou účastníky řízení o soudní výkon rozhodnutí oprávněný a povinný. Jestliže jde o výkon rozhodnutí správního orgánu, pak podle ustanovení § 72 odst. 2 správního řádu (zákona č. 71/1967 Sb.) může podat návrh nejen vymáhající správní orgán, jako je tomu v případě, kdy je vykonáván příkaz k vystěhování vydaný podle ustanovení § 157 o. z. (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 32/1972 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek) nebo podle ustanovení § 96 odst. 3 zákona č. 50/1976 Sb., ale i účastník řízení, jak je pro správní řízení určen v ustanovení § 14 správního řádu (zákona č. 71/1967 Sb.); je jím např. vlastník rodinného domku v případě upraveném v ustanovení § 391 o. z. (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 46/1965 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR). Je třeba přiznat právo domáhat se výkonu rozhodnutí, kterým byl vydán příkaz k vystěhování podle ustanovení § 157 o. z., také vlastníku domku, v němž byt je. Národní výbor je k návrhu oprávněn jinak jen tehdy, byl-li v soudním řízení, v němž byl vydán rozsudek ukládající povinnost k vyklizení, účastníkem řízení, tedy nikoli v případě, že se řízení zúčastnil jen podle ustanovení § 32 o. s. ř. Návrh na soudní výkon rozhodnutí vyklizením bytu může ovšem podat místo oprávněného prokurátor (§ 251, věta druhá, o. s. ř.).

Ustanovení § 256 o. s. ř. připouští možnost nařídit soudní výkon rozhodnutí ve prospěch někoho jiného nebo proti někomu jinému, než kdo je v rozhodnutí označen jako oprávněný či povinný, a to za podmínky, že je prokázáno, že na něj přešla povinnost nebo přešlo právo z rozhodnutí. Přechod povinnosti nebo práva lze prokázat jen listinou vydanou nebo ověřenou státním orgánem, pokud nevyplývá přímo z právních předpisů. Bývá to obvykle kupní smlouva registrovaná státním notářstvím, k níž je připojen výpis z evidence nemovitostí. Při převodech vlastnictví či správy mezi socialistickými organizacemi jsou předkládány hospodářské smlouvy a výpisy z evidence nemovitostí. Rozhodnutími příslušných orgánů jsou prokazovány také změny v dispozičním oprávnění k bytům trvale určeným pro ubytování pracovníků organizace, popřípadě i k místnostem nesloužícím k bydlení (zákon č. 111/1950 Sb. ve znění vládního nařízení č. 52/1955 Sb.).

a/ Soudům činí potíže řešení případů, kdy po právní moci vykonávaného rozhodnutí vyklizením bytu se změnil vlastník domu. Zde platí, že pravomocné rozhodnutí o vyklizení bytu, které je vykonáváno, určilo závazně, že žalovaný je povinen byt vyklidit. Nový vlastník domu, v němž je byt, který má být vyklizen, vstoupil do všech právních vztahů z užívání bytu v tomto domě, jež existovaly v době převodu vlastnického práva k tomuto domu. Jestliže tedy vlastník domu, dříve než vymohl vyklizení vůči povinnému, prodal dům novému vlastníku, pak ten vstupuje do jeho práv v rozsahu určeném pravomocným rozhodnutím. Přitom je nerozhodné, z jakého důvodu byl užívací vztah rozhodnutím zrušen, byť by to bylo pro potřebu vlastníka rodinného domku (§ 391 o. z.). K nařízení soudního výkonu rozhodnutí na návrh nového vlastníka je proto třeba připojit i doklad o převodu práv k domu na nového vlastníka.

b/ Jiná je situace tehdy, když po právní moci vykonávaného rozhodnutí zemře povinný. Právo užívání bytu, i když je právem majetkovým, zaniká smrtí uživatele (§ 95 odst. 2 o. z.), pokud podle ustanovení § 179 až § 181 o. z. nepřejde na osoby uvedené v tomto ustanovení. Na tyto osoby ovšem může právo užívání přejít jen tehdy, když v okamžiku smrti toto právo zemřelému ještě svědčilo. I když uvedená podmínka v době podání návrhu na soudní výkon rozhodnutí ani

potom v jeho průběhu (zemře-li povinný po nařízení výkonu) nemůže být nikdy splněna a osoby uvedené v ustanovení § 179 odst. 1 o. z. jsou v bytě v době výkonu rozhodnutí vždy bez právního důvodu, neznamená to, že lze proti nim vykonat rozhodnutí znějící proti povinnému. V této době totiž již neodvozují své právo od práva povinného, který v mezidobí zemřel, a použití ustanovení § 341 odst. 1 o. s. ř. je tu vyloučeno. Oprávněný si vzhledem k tomu musí opatřit rozhodnutí ukládající přímo jim povinnost vyklizení, a to v novém občanském soudním řízení. Podobně tomu je, zůstanou-li v bytě poté, když zemře povinný – bývalý uživatel bytu určeného trvale pro ubytování pracovníků organizace, osoby uvedené v ustanovení § 187 odst. 1 o. z. Rozdíl je jen v tom, že tyto osoby obývají byt vlastním právem bydlení založeným ve smyslu citovaného ustanovení a v řízení vedeném proti nim o vyklizení bytu mají právo domáhat se přiznání náhrady za byt.

Je-li návrh na soudní výkon rozhodnutí podán proti osobám, které v bytě po smrti osoby, jíž bylo uloženo byt vyklidit, zůstaly, je třeba návrh zamítnout, protože nesměruje proti účastníku, jemuž byla povinnost uložena vykonávaným rozhodnutím, a průkaz o přechodu povinnosti podle ustanovení § 256 o. s. ř. nemůže být podán. Zemře-li povinný po nařízení soudního výkonu rozhodnutí, ale před jeho provedením, je to vždy důvodem k zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. b) o. s. ř.

4. Soudy důsledně dbají o to, aby v řízení o výkon rozhodnutí byla řádně prokázána plná moc k zastupování v řízení (viz i č. 21/1981 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, str. 152).

5. Nebyl zjištěn případ, v němž by soud pochybil v otázce své příslušnosti k nařízení soudního výkonu rozhodnutí. Návrhy jsou zpravidla správně podávány u soudu, v jehož obvodu leží nemovitost, v níž je vyklizovaný byt (§ 252 odst. 3 o. s. ř.).

6. Při rozhodování o nákladech řízení respektují soudy ustanovení § 270 odst. 1, věta první, o. s. ř. Zásadně proto ukládají současně v usnesení o nařízení soudního výkonu rozhodnutí povinnost k náhradě nákladů spojených s podáním návrhu a dosud nevyčíslených nákladů, které, jak lze předpokládat, vynaloží oprávněný v souvislosti s budoucím provedením výkonu; přitom nestanoví lhůtu k jejich zaplacení. Chce-li však oprávněný, aby tyto náklady byly současně nuceně vymáhány, musí podle ustanovení § 339 odst. 2 o. s. ř. v návrhu na soudní výkon rozhodnutí uvést, jakým způsobem má být jeho pohledávka na nákladech uspokojena. V naprosté většině případů je k návrhu oprávněného nařizován soudní výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy. Nemá-li povinný příjem podléhající soudnímu výkonu rozhodnutí, soudy po výsledku oprávněného nařizují výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí. Není tedy vyloučeno, aby k návrhu oprávněného soud vydal usnesení o nařízení soudního výkonu rozhodnutí vyklizením bytu, v němž vedle stanovení nákladů řízení a nařízení výkonu rozhodnutí k jejich vydobytí nařídí také výkon rozhodnutí k vymožení nákladů nalézacího řízení.

II. Nařízení soudního výkonu rozhodnutí vyklizením bytu, za který je třeba poskytnout náhradu

Občanský soudní řád 1) rozlišuje mezi soudním výkonem rozhodnutí vyklizením bytů, za které je třeba poskytnout náhradu (§ 340 a § 341 o. s. ř.), a soudním výkonem rozhodnutí vyklizením nemovitostí nebo místností, tedy i bytů, za něž není třeba poskytnout náhradu (§ 342 – § 344 o. s. ř.).

Náhradní byt (srov. § 48 zákona č. 41/1964 Sb. o hospodaření s byty) musí mít všechny náležitosti bytu tak, jak je stanoví § 62 zákona č. 41/1964 Sb. vymezující pojem bytu. Náhradou, kterou je nutno poskytnout za vyklizovaný byt, se ve smyslu ustanovení § 340 o. s. ř. rozumí buď náhradní byt, nebo náhradní ubytování. Musí jej tvořit obytná místnost nebo soubor obytných místností ve smyslu ustanovení § 63 odst. 1 a 2 zákona č. 41/1964 Sb., které jsou určeny rozhodnutím stavebního úřadu k

účelům bydlení. V pochybnostech o povaze místnosti rozhodne podle ustanovení § 63 odst. 3 zákona č. 41/1964 Sb. stavební úřad.

Náhradním ubytováním se rozumí podle ustanovení § 52 odst. 2 zákona č. 41/1964 Sb. společné užívání bytu o jedné obytné místnosti ve smyslu ustanovení § 172, § 175 a § 176 o. z. nebo užívání pokoje ve svobodárně, tj. osobní užívání jiné obytné místnosti v zařízení určeném k trvalému bydlení ve smyslu ustanovení § 190 o. z. (nikoliv ubytování v zařízeních určených k přechodnému bydlení jako jsou hotely apod. ve smyslu ustanovení § 300 a násl. o. z.) a ubytování v zařízení nebo nezařízené části bytu jiného uživatele (tedy na základě práva osobního užívání části bytu ve smyslu ustanovení § 394 až § 396 o. z.).

1. Je-li podle vykonávaného rozhodnutí třeba poskytnout náhradu za vyklizovaný byt, je poskytnutí náhrady za byt podmínkou vykonatelnosti rozhodnutí, a tedy i podmínkou nařízení soudního výkonu rozhodnutí. Proto musí být vedle splnění obecných podmínek oprávněných také doloženo, že byl povinnému přidělen náhradní byt, popřípadě že mu bylo poskytnuto náhradní ubytování (postačuje-li podle znění vykonávaného rozhodnutí tato forma náhrady), a to vykonatelným rozhodnutím místního národního výboru, a že je tato náhrada za byt pro povinného zajištěna (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 7/1976 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Nesprávně proto nařídil okresní soud v Chebu pod sp. zn. E 392/83 soudní výkon rozhodnutí vyklizením bytu (vydaného podle ustanovení § 177 odst. 2 o. z.) jen na základě potvrzení organizace, u níž byl odpůrce zaměstnán, že mu poskytuje ubytování v ubytovně, aniž by místní národní výbor rozhodl o formě náhrady, která povinnému příslušela.

Pochybil o okresní soud v Novém Jičíně ve věci sp. zn. E 1003/82, když nařídil soudní výkon rozhodnutí vyklizením bytu přesto, že mu bylo předloženo sdělení místního národního výboru, z něhož vyplývalo, že byla podána žádost o přidělení náhradního bytu, o které dosud nebylo rozhodnuto.

Závažná otázka, zda povinnému vzniká povinnost vyklidit byt až po přidělení náhradního bytu nebo po poskytnutí náhradního ubytování, je otázkou řešenou ustanoveními hmotného práva a soud ji řeší již v řízení, v němž je vydáno rozhodnutí, které je podkladem pro soudní výkon rozhodnutí. Soud, který provádí výkon rozhodnutí, je vázán v tomto ohledu vykonávaným rozhodnutím, jímž o této otázce rozhodl v uvedeném nalézacím řízení soud s účinky právní moci (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 9/1970 Sbírky soudních rozhodnutí).

Soudy důsledně vycházejí ze zásady, že při provádění výkonu rozhodnutí nejsou oprávněny přezkoumávat věcnou správnost rozhodnutí správního orgánu o přidělení náhrady za byt, byla-li přidělena ta forma náhrady, která byla přiznána vykonávaným rozhodnutím či náhrada hodnotnější (srov. k tomu i rozhodnutí uveřejněné pod č. 79/1966 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR).

Správně proto krajský soud v Hradci Králové pod sp. zn. 9 Co 586/82 ve věci sp. zn. E 353/82 okresního soudu v Hradci Králové dospěl k závěru, že soudy nejsou oprávněny přezkoumávat rozhodnutí správních orgánů, byť by jimi byly jako náhradní byt přiděleny místnosti, které podle vyjádření odboru územního plánování MNV v H. a KÚNZ - hygienické stanice, nebyly obytnými místnostmi. V takovém případě bylo však třeba upozornit na vadný postup příslušný správní orgán nebo okresní prokuraturu.

Je-li tedy vyklizení podmíněno přidělením náhradního bytu, nestačí pro nařízení soudního výkonu rozhodnutí vyklizením bytu potvrzení o přidělení nebo o zajištění náhradního ubytování. Je-li však naopak podmínkou vyklizení jen náhradní ubytování, potom je samozřejmě přidělením náhradního bytu splněna podmínka vykonatelnosti rozhodnutí.

V naprosté většině případů obsahují rozhodnutí, jež jsou vykonávána, obě uvedené formy náhrady za byt alternativně (srov. k tomu rozhodnutí uveřejněné pod č. 48/1966 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR). V řízení o přidělení náhrady v takovém případě národní výbor rozhoduje výlučně ve své působnosti o tom, který druh náhrady za byt je pro povinného se zřetelem k jeho poměrům přiměřený. Soud provádějící výkon rozhodnutí není oprávněn tuto otázku posuzovat odchylně. Jestliže soud při výkonu rozhodnutí shledá, že bylo rozhodnuto nesprávně, nemůže sám zjednat nápravu, ale může dát jen podnět k nápravě ve správním řízení (§ 65 a § 69 zákona č. 71/1967 Sb.) a může provedení výkonu rozhodnutí případně podle ustanovení § 266 odst. 2 o. s. ř. odložit.

2. Soud provádějící výkon rozhodnutí vyklizením nemůže brát ani zřetel na změnu poměrů, k níž od vydání vykonávaného rozhodnutí došlo a která by měla rozhodující vliv na přiznání náhrady za byt. Jde o případy, kdy povinný, kterému byla přiznána náhrada za byt, získal v době do nařízení a provedení výkonu rozhodnutí samostatný důvod užívání k přiměřenému bytu. Oprávněný se tu může domáhat vydání nového rozhodnutí soudu, jímž by bylo v řízení podle části třetí občanského soudního řádu určeno, že povinnost původně uloženou pod podmínkou přidělení náhrady je nutno splnit bez ohledu na tuto podmínku, a to v určité lhůtě od právní moci rozsudku (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 25/1980 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Stane-li se tak, musí oprávněný připojit toto pravomocné rozhodnutí k vykonávanému rozhodnutí, jehož výkon navrhl podle ustanovení § 342 o. s. ř.

O změně lhůty k vyklizení může rozhodnout jen ten orgán, který vydal původní rozhodnutí o vyklizení.

Není v pravomoci soudu, aby rozhodoval o nepřiznání práva na náhradu za byt, jež ve svém rozhodnutí o povinnosti byt vyklidit přiznal národní výbor.

3. Náhrada za byt musí být přidělena osobě povinné rozhodnutím příslušného místního národního výboru, tj. národního výboru, v jehož obvodu je byt, který má být vyklizen (§ 71 zákona č. 41/1964 Sb.). To platí i pro území hl. m. Prahy bez ohledu na to, že náhradní byt je často v jiném pražském obvodu (srov. rozhodnutí uveřejněné pod č. 80/1965 Sbírky rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR).

a/ Soudy správně v řízení o soudní výkon rozhodnutí reagují na situace, jež vzniknou, když po nařízení výkonu rozhodnutí vyklizením bytu, za který je třeba poskytnout náhradu, je zrušeno mimo odvolací řízení nebo k protestu prokurátora rozhodnutí místního národního výboru o přidělení náhradního bytu či náhradního ubytování. Výkon rozhodnutí zastavují podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř., protože tím pozbylo vykonatelnosti rozhodnutí, jež je podkladem pro soudní výkon rozhodnutí. Byla-li povolena obnova správního řízení o přidělení náhrady za byt, řeší soudy věc správně odkladem provedení soudního výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 266 odst. 2 o. s. ř.

b/ Rozhodnutím národního výboru o náhradním bytě (popřípadě o náhradním ubytování) ve smyslu ustanovení § 340 o. s. ř. není rozhodnutí místního národního výboru o přidělení bytu podle pořadí uchazečů zapsaných do pořadníku (§ 18 zákona č. 41/1964 Sb.), sestaveného místním národním výborem, které je vydáváno za jiných předpokladů než rozhodnutí o přidělení náhradního bytu (srov. k tomu rozhodnutí uveřejněné pod č. 7/1976 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Není proti němu přípustné odvolání, ale stačí, když uchazeč ohlásí do 3 dnů poté, kdy mu bylo doručeno rozhodnutí místního národního výboru, že byt nepřijímá (§ 28 odst. 5 zákona č. 41/1964 Sb.), zatímco občan, kterému je přidělen náhradní byt, je jen oprávněn proti tomuto rozhodnutí podat odvolání (§ 28 odst. 3 téhož zákona).

c/ Z těchto důvodů není rozhodnutím o přidělení náhradního bytu ani rozhodnutí o přidělení podnikového bytu podle ustanovení § 24 zákona č. 41/1964 Sb., které se vydává rovněž za

jiných předpokladů a podle jiných zásad než rozhodnutí podle ustanovení § 48 zákona č. 41/1964 Sb.

Nesprávně proto nařídil soudní výkon rozhodnutí vyklizením bytu okresní soud v Šumperku pod sp. zn. E 223/81 na základě rozhodnutí MNV v H., kterým byl přidělen povinnému podnikový byt. Toto rozhodnutí bylo rozsudkem Nejvyššího soudu ČSR zrušeno na podkladě podané stížnosti pro porušení zákona.

d/ Zákonné podmínky pro náhradní byt ve smyslu ustanovení § 340 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 48 zákona č. 41/1964 Sb. nesplňuje rovněž byt přidělený povinnému oprávněnou organizací podle ustanovení § 25 zákona č. 41/1964 Sb. (např. jako byt služební).

Nesprávně proto nařídil soudní výkon rozhodnutí vyklizením bytu okresní soud v Liberci pod sp. zn. 4 542/83 jen na základě potvrzení místního národního výboru o tom, že byl povinnému řádně přidělen služební byt Jednotou, lidovým spotřebním družstvem.

e/ Pro nařízení soudního výkonu rozhodnutí nestačí také rozhodnutí orgánu stavebního bytového družstva o přidělení družstevního bytu do osobního užívání (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 39/1980 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Tím méně lze soudní výkon rozhodnutí nařídít na základě skutečnosti, že povinnému vzniklo právo na přidělení družstevního bytu. Podmínka zajištění náhradního bytu pro povinného není splněna také tehdy, jestliže povinnému, který se sice sám odstěhoval do družstevního bytu, avšak v bytě, jenž má být vyklizen, zanechal svého příslušníka domácnosti, nebyl rozhodnutím národního výboru přidělen náhradní byt.

Ve všech uvedených případech, kdy byl povinnému po právní moci vykonávaného rozhodnutí přidělen byt, nikoliv však jako byt náhradní, musí oprávněný, chce-li docílit vydání usnesení o nařízení soudního výkonu rozhodnutí, připojit k návrhu na jeho výkon také další rozhodnutí, kterým soud podle ustanovení § 80 písm. c) o. s. ř. určí, že dříve uložená povinnost k vyklizení bytu není vázána na přidělení náhradního bytu nebo náhradního ubytování (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 25/1980 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

4. Rozhodnutí místního národního výboru o přidělení náhradního bytu musí být soudu předloženo a musí být rovněž doložena jeho vykonatelnost. Doložka vykonatelnosti vydaná správním orgánem musí být soudu k dispozici i tehdy, je-li předkládán s návrhem na soudní výkon rozhodnutí i správní spis místního národního výboru, např. navrhuje-li výkon svého rozhodnutí podle ustanovení § 274 odst. 1 písm. f) o. s. ř. národní výbor. Nelze se spokojit ani s potvrzením místního národního výboru o tom, že byl povinnému přidělen náhradní byt a že rozhodnutí je v právní moci.

5. Uvolnění náhradního bytu a jeho skutečná připravenost pro nastěhování povinného není podmínkou nařízení výkonu, ale je podstatná z hlediska jeho provedení (§ 340 o. s. ř.). Není-li náhradní byt v době jeho přidělení povinnému dosud vyklizen a není-li tomu tak ani v době nařízení výkonu rozhodnutí, lze provedení výkonu odložit podle ustanovení § 266 odst. 2 o. s. ř., popřípadě je možné jej zastavit po jeho pravomocném prohlášení za nepřipustný podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Tyto otázky řeší soudy v souvislosti s rozhodováním o odkladu provedení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 266 odst. 1 o. s. ř., při němž berou zřetel na různé situace, které v konkrétních případech nastávají. Často dochází k tomu, že byl povinnému přidělen jako náhradní dosavadní byt oprávněného. V takovém případě nebrání soudnímu výkonu rozhodnutí skutečnost, že oprávněný dosud byt pro povinného neuvolnil (viz rozhodnutí uveřejněné pod č. 7/1969 Sbírkou rozhodnutí a sdělení soudů ČSSR).

Nedostatek dohody podle ustanovení § 155 odst. 1 o. z. mezi povinným a vlastníkem domu, v němž je

náhradní byt, není překážkou nařízení soudního výkonu rozhodnutí ani překážkou jeho provedení. Do té doby je povinný, který užívá nový byt bez právního důvodu, povinen platit odpovídající úhrady za užívání ve smyslu ustanovení o neoprávněném majetkovém prospěchu (§ 452 o. z.).

6. Je-li přidělení náhrady za byt stanoveno v rozhodnutí ukládajícím povinnost k vyklizení místností, které nejsou bytem ve smyslu stavebně právních předpisů (§ 63 odst. 3 zákona č. 41/1964 Sb.), jak je tomu např. u místností nesloužících k bydlení, které však byly užívány k bytovým účelům, soudy používají analogicky ustanovení § 340 a § 341 o. s. ř.

Ukládá-li vykonávané rozhodnutí povinnost byt vyklidit, aniž by zároveň stanovilo povinnost vyklizený byt odevzdat, vycházejí soudy správně z toho, že ve vyklizení je obsaženo i odevzdání bytu, takže pokud povinný nesplní povinnost také byt oprávněnému odevzdat (např. předáním klíčů), nedošlo k dobrovolnému splnění povinnosti a soudy výkon rozhodnutí nařizují (§ 121 odst. 2 písm. ch/ jednacího řádu pro okresní a krajské soudy). /2/

III. Provedení výkonu rozhodnutí přestěhováním povinného do náhradního bytu nebo náhradního ubytování

1. Podle ustanovení § 341 o. s. ř., které stanoví postup při soudním výkonu rozhodnutí, se výkon rozhodnutí vyklizením bytu provede přestěhováním povinného a všech, kdo s ním bydlí na základě jeho práva, do náhradního bytu nebo do místnosti poskytnuté jako náhradní ubytování. Předseda senátu vyrozumí povinného nejméně pět dnů předem o tom, kdy bude přestěhování provedeno. Vyrozumí o tom rovněž příslušný místní národní výbor, jehož zástupce přibere vykonavatel provádějící vyklizení podle možnosti k tomuto úkonu jako vhodnou osobu.

Většina soudů používá pro vyrozumění o výkonu rozhodnutí domácí vzory, v nichž je správně uvedeno podrobné poučení o důsledcích tohoto opatření s výzvou povinnému, aby dobrovolně vyklidil bytové prostory do přiděleného náhradního bytu. V řadě případů bylo zjištěno, že soudy předvolávají povinného k pohovoru a k domluvě v tomto smyslu. O vhodnosti uvedených způsobů postupu svědčí to, že v poměrně značném počtu případů dochází pak k dobrovolnému vystěhování povinného; vyrozumění obsahuje i výzvu oprávněnému, aby obstaral dopravní prostředky a pracovní síly i zámečníka k případnému otevření bytu (srov. § 155 odst. 1 jednacího řádu pro okresní a krajské soudy). 3)

Ve výjimečných případech, v nichž oprávněný neposkytl v tomto směru potřebnou součinnost, nezbylo soudu, než aby sám zajistil dopravní prostředek a ostatní předpoklady řádného přestěhování.

Správně proto postupoval okresní soud v Hodoníně ve věci sp. zn. E 85/82, když po sdělení oprávněné organizace, že potřebný dopravní prostředek nemá a že žádá, aby u ČSAD objednal dopravu soud, zajistil sám provedení výkonu.

Soudy správně uvědomují o provedení výkonu rozhodnutí i organizace či občany, v jejichž vlastnictví (správě) je dům, v němž je náhradní byt, a zajišťují klíče od něho. Vhodné je zvat k provedení výkonu rozhodnutí pracovníka inspekce veřejného pořádku národního výboru. Zpravidla je soudy důvodně vyžadována účast orgánů Veřejné bezpečnosti v těch případech, v nichž dosavadní postoje povinného vyvolávají obavu, že výkon neproběhne bez odporu.

Častěji dochází k pochybením v tom směru, že po právní moci usnesení o nařízení soudního výkonu rozhodnutí předseda senátu předává vykonavateli spis s pokynem k provedení výkonu a vyrozumění o provedení výkonu již pak vydává vykonavatel, ačkoliv podle zmíněného ustanovení § 341 odst. 2 o. s. ř. má vyrozumění o tom, kdy bude přestěhování provedeno, vydávat předseda senátu.

Námítky, které vznášejí povinní proti přidělenému náhradnímu bytu a jeho připravenosti k

nastěhování, řeší soudy v řízení o odklad provedení výkonu rozhodnutí. Při samotném výkonu musí vykonavatelé respektovat ustanovení § 155 odst. 3 jednacího řádu pro okresní a krajské soudy, 3) podle něhož není výkon přípustný, jestliže ten, kdo má být vystěhován, je pro nemoc upoután na lůžko nebo jde-li o ženu v šestinedělí nebo ve vyšším stupni těhotenství a výkon rozhodnutí by mohl nebezpečně ohrozit zdravotní stav takových osob. Posouzení přísluší vykonavateli, který si má v pochybnostech vyžádat stanovisko lékaře; zpravidla si vyžaduje i pokyn předsedy senátu. Tyto situace jsou před provedením výkonu řešeny odkladem provedení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 266 odst. 1 o. s. ř. O zjevně bezdůvodných návrzích na odklad podávaných při takovém výkonu, pak soudy správně rozhodují zamítavým rozhodnutím (a to i až po provedení).

Vykonavatelé správně spolu s povinným přestěhovávají do náhradního bytu nebo náhradního ubytování i osoby, které s ním bydlely na základě jeho práva. Šlo zpravidla o příslušníky jeho domácnosti (§ 71 odst. 1 zákona č. 41/1964 Sb.) nebo o osoby zdržující se ve vyklizovaném bytě na základě souhlasu povinného. Osoby, které byly v bytě jen příležitostně, vykonavatelé z bytu vykazují, aniž by je přestěhovali do náhradního bytu. Při realizaci výkonu je vykonavatel oprávněn učinit všechna opatření, jichž je třeba k tomu, aby byl zachován pořádek (§ 131 jednacího řádu pro okresní a krajské soudy. 3)

Většina vykonavatelů dbá správně o to, aby protokol o provedení výkonu vyklizením bytu byl co nejpodrobnější, aby zachycoval průběh výkonu a aby zejména uváděl podrobný seznam věcí, které byly do náhradního bytu přestěhovány, a to bez ohledu na to, zda je povinný při provádění výkonu přítomen. Protokol správně podepisují všechny zúčastněné osoby. Nelze souhlasit s praxí některých soudů, které vyhotovují jen stručný záznam o tom, že byl výkon proveden a povinný přestěhován.

Nalezené doklady i cennosti a klíče od náhradního bytu (pokud si je nepřevzme povinný) soudy ukládají do úschovy příslušného místního národního výboru. Obdobné použití ustanovení § 343 a § 344 o. s. ř., na něž se v ustanovení § 341 odst. 3 o. s. ř. odkazuje, přichází v úvahu tehdy, když se věci povinného nebo osob, jež užívají byt na základě jeho práva, nemohou pro nedostatek místa umístit v náhradním bytě nebo v náhradním ubytování.

2. Soudy respektují skutečnost, že nařízený výkon rozhodnutí se nevztahuje na osoby, které byt užívají na základě vlastního práva, jež není odvozeno od práva povinného. Jsou to nejčastěji společní uživatelé bytu podle ustanovení § 172 o. z., jímž nebyla uložena povinnost vyklidit byt. Proti takové osobě je zpravidla výkon rozhodnutí prohlašován za nepřipustný podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. a správně se s ní jedná jako s účastníkem řízení o soudní výkon rozhodnutí v mezích odpovídajících jejím právům a učiněným návrhům. Oprávněnému účastníku zpravidla nezbude než si opatřit i proti nim rozhodnutí o vyklizení, chce-li dosáhnout úplného vyklizení bytu.

3. Přestěhování je pravidelně spojeno s náklady, které je třeba vynaložit na dopravu a na odměnu za práci osob, které při stěhování pomáhají. Soud může uložit oprávněnému podle ustanovení § 155 odst. 1 jednacího řádu pro okresní a krajské soudy, 3) aby složil na tyto náklady přiměřenou zálohu, jestliže nejsou u něho podmínky pro osvobození od záloh na soudní úkony (§ 155 odst. 2 tohoto jednacího řádu). Nevyhoví-li oprávněný uvedenému příkazu, má vykonavatel předložit věc soudci k rozhodnutí, zda má být nařízené provedení výkonu realizováno nebo zda má být od něj upuštěno. Stejně postupuje vykonavatel tehdy, jestliže nebylo oprávněnému uloženo, aby složil zálohu a on neopatřil dopravní prostředek a pracovní síly na vlastní účet, jak slíbil. Taková nečinnost oprávněného ovšem nemůže způsobit zastavení výkonu rozhodnutí. Jestliže soud v uvedených případech neupustí od provedení výkonu rozhodnutí vyklizením, provede výkon na vlastní náklad. Může však na oprávněném vymáhat zálohu, neboť usnesení, kterým byla oprávněnému uložena povinnost složit zálohu, je podkladem pro soudní výkon rozhodnutí.

V těch případech, v nichž se vykonává rozhodnutí o vyklizení bytu, jímž byly zároveň povinnému

příznány stěhovací náklady (např. v řízení podle ustanovení § 184 písm. a/ o. z.), nelze přiznat oprávněnému na nákladech, které vynaložil v souvislosti s provedením výkonu, částky, jež by jinak stejně musel podle ustanovení § 55 zákona č. 41/1964 Sb. zaplatit povinnému, kdyby se vystěhoval dobrovolně. Tím, že se vyklizovaný soudnímu rozhodnutí o vyklizení nepodrobí sám, neztrácí nárok přiznaný zmíněným soudním rozhodnutím.

Náklady stěhování jako součást nákladů řízení o soudní výkon rozhodnutí (nejde-li o výše uvedený případ, kdy byly povinnému přiznány stěhovací náklady vykonávaným rozhodnutím), které zálohuje či platí oprávněný, jsou mu také zpravidla soudem přiznávány proti povinnému. Ve značném počtu případů však oprávnění tyto náklady výslovně nepožadují a soudy o nich nerozhodují, ačkoli je jejich povinností rozhodnout i bez návrhu o těchto nákladech (§ 270 o. s. ř.). V řízení o soudní výkon rozhodnutí se podle zásady vyjádřené v ustanovení § 254 odst. 1 o. s. ř. použijí ustanovení o nákladech řízení uvedené v hlavě třetí části třetí občanského soudního řádu. Proto je nutno postupovat podle ustanovení § 151 odst. 1 o. s. ř., jež stanoví, že o povinnosti k náhradě nákladů řízení rozhoduje soud bez návrhu.

Účelnými náklady ve smyslu ustanovení § 270 odst. 2 o. s. ř. jsou nejen náklady přepravy bytového zařízení a ostatních věcí povinného do náhradního bytu, ale i mzda osob použitých při provedení výkonu, mzda zámečníka, ale např. i potřebné náklady spojené s použitím autotaxi k přepravě osob zúčastněných při výkonu.

IV. Výkon rozhodnutí vyklizením bytu, za který není nutno poskytovat náhradu

Podle ustanovení § 342 o. s. ř., v němž se stanoví, že ukládá-li rozhodnutí, jehož soudní výkon se navrhuje, aby povinný vyklidil nemovitost nebo místnost, za něž není třeba poskytnout náhradu, provede se výkon rozhodnutí tak, že předseda senátu učiní opatření, aby z vyklizovaného objektu byly odstraněny věci patřící povinnému a příslušníkům jeho rodiny, jakož i věci, které sice patří někomu jinému, ale jsou tam se souhlasem povinného umístěny. Předseda senátu učiní také opatření, aby z vyklizovaného objektu byli vykázáni povinný a všichni, kdo se tam zdržují na základě práva povinného. I v tomto případě je předseda senátu povinen vyrozumět povinného nejméně pět dnů přede dnem, kdy bude vyklizení provedeno, a vyrozumět o tom rovněž příslušný místní národní výbor.

1. Opatření přístřeší není otázkou vykonatelnosti rozhodnutí, ale v podstatě otázkou provedení nařízeného výkonu rozhodnutí vyklizením bytu, za který nepřísluší náhrada ve formě náhradního bytu nebo náhradního ubytování.

Soudy plně respektují závěr vyslovený již v rozhodnutí uveřejněném pod č. 9/1970 Sbírky soudních rozhodnutí, že pokud soud uložil ve výroku rozhodnutí povinnost vyklidit byt ve stanovené lhůtě, aniž ji činil závislou na zajištění náhrady, pak bylo s účinky právní moci (tedy závazně i pro soud rozhodující o návrhu na soudní výkon rozhodnutí) rozhodnuto o této otázce, která má základ v hmotném právu. Tato otázka se velmi často řeší k odvolání povinných, kteří se znovu v řízení o výkon rozhodnutí domáhají přiznání náhrady za byt. Odvolací soudy správně vycházejí z toho, že případná náprava není zásadně možná v řízení o soudní výkon rozhodnutí, ale jen cestou uplatnění mimořádného opravného prostředku proti rozhodnutí, jež má být vykonáno.

Soudy provádějí (s výjimkou případů uvedených v ustanovení § 53 odst. 1 písm. c/ a d/ zákona č. 41/1964 Sb.) výkon rozhodnutí vyklizením bytu přestěhováním povinného do přístřeší, k jehož opatření vyzývají zpravidla oprávněného. Za přístřeší slouží v souladu s ustanovením § 53 odst. 2 zákona č. 41/1964 Sb. nejčastěji pokoj v hotelu nebo v ubytovacích zařízeních určených k přechodnému bydlení, případně k poskytování dočasných ubytovacích služeb (§ 300 o. z.). Ve většině případů oprávněný zajišťuje ubytování v hotelu a nese ze svého výdaje s tím spojené do doby

skutečného nastěhování povinného. Tyto náklady mu pak soudy přiznávají ve smyslu ustanovení § 270 o. s. ř.

Výlohy, které mohou vzniknout s opatřováním přístřeší (např. nezbytná rezervace hotelového pokoje), mohou být kryty zálohou, jejíž složení může být v řízení o soudní výkon rozhodnutí oprávněnému uloženo a popřípadě i na něm vymoženo. Opatření přístřeší pro povinného ovšem není povinností oprávněného, takže nepostará-li se o ně v zájmu urychlení výkonu, nemůže soud odmítat postarat se sám o zajištění přístřeší. Některé soudy proto samy zajišťují přístřeší ubytováním v hotelu obvykle s tím, že rezervace končí dnem provedení výkonu, jestliže povinný v hotelu sám o ubytování nepožádá. Některé soudy žádají o zajištění přístřeší příslušný národní výbor a provádějí přestěhování do tohoto zajištěného přístřeší. Na území hl. m. Prahy bývá např. jako přístřeší opatřen byt IV. kategorie, a to rozhodnutím obvodního národního výboru, z něhož je patrné, že dává oprávnění uzavřít jen dohodu o dočasném užívání nemovitosti podle ustanovení § 397 a § 398 o. z. a nikoliv tedy dohodu, z níž by vzniklo právo osobního užívání bytu podle ustanovení § 154 o. z.

2. K nejasnostem vznikajícím při výkladu ustanovení § 343 o. s. ř. je třeba uvést, že se toto ustanovení (podle něhož se věci odstraněné z vyklizovaného objektu odevzdají povinnému nebo některému ze zletilých příslušníků jeho rodiny a pokud není přítomen vyklizení nikdo, kdo by mohl věci převzít, anebo je-li převzetí věci odmítáno, sepíší se věci a dají se do úschovy místnímu národnímu výboru) neuplatní obvykle při výkonu rozhodnutí vyklizením bytu, za něž je třeba poskytnout náhradu (§ 340 o. s. ř.). Tu se totiž věci povinného a osob, které s ním bydlí na základě jeho práva, přestěhují do náhradního bytu nebo do místnosti poskytnuté jako náhradní ubytování (§ 341 o. s. ř.). Stejně je tomu tak v případech vyklizení bytu, za který není třeba poskytnout náhradu, v nichž se provádí výkon přestěhování povinného a osob, jež s ním bydlí, do místností poskytnutých jako přístřeší se všemi jejich věcmi, popřípadě přestěhování jejich věcí do zajištěného podle ustanovení § 53 odst. 2 (in fine) zákona č. 41/1964 Sb. Ustanovení § 343 o. s. ř. se tedy prakticky použije jen tehdy, provádí-li soud výkon rozhodnutí vyklizením, aniž by bylo třeba poskytnout náhradu, nebo aniž by se přestěhování provádělo do přístřeší; při výkonu rozhodnutí vyklizením, při němž je povinný přestěhován, může soud postupovat podle tohoto ustanovení jen ohledně těch věcí povinného nebo osob s ním bydlících, jež nelze umístit ve zmíněných náhradních prostorách.

Jestliže si povinný nevyzvedne věci přijaté do úschovy podle ustanovení § 343 odst. 2 o. s. ř. ve lhůtě šesti měsíců od jejich přijetí do úschovy, lze je podle ustanovení § 344 o. s. ř. prodat na návrh schovatele (tj. místního národního výboru) podle ustanovení o prodeji movitých věcí (§ 323 až § 330 o. s. ř.). Soud tu pak na návrh místního národního výboru vydává rozhodnutí o nařízení prodeje a po jeho právní moci se přikročí k prodeji. Rozhodnutí o nařízení prodeje se doručuje i povinnému, a to spolu s vyrozuměním, kterých věcí se prodej týká. Ustanovení § 344 odst. 1 o. s. ř. je řešením pro případy, kdy vyklizovaný si své věci převzít nechce. Je východiskem z toho, aby takové svršky nebyly natrvalo uskladněny u národního výboru. Může proto povinný účinkům vyplývajícím z ustanovení § 344 odst. 1 o. s. ř. zabránit tím, že si uložené věci ze skladiště odveze.

Zajištění skladiště je povinností soudu; místní národní výbory poskytují soudům v tomto směru potřebnou součinnost.

V. Odklad provedení výkonu rozhodnutí vyklizením bytu

Ve věcech soudního výkonu rozhodnutí vyklizením bytu soudy často rozhodují o odkladu provedení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 266 odst. 1 o. s. ř.

Ve smyslu citovaného ustanovení lze odklad povolit jen na návrh povinného za podmínky, že se povinný bez své viny ocitl přechodně v takovém postavení, že by neprodlený výkon rozhodnutí mohl mít pro něho nebo pro příslušníky jeho rodiny zvlášť nepříznivé následky. Současně musí být splněna

i podmínka, že oprávněný nebude odkladem soudního výkonu rozhodnutí vážně

a/ Takto soudy vcelku správně postupují jen v případech, kdy důvodem návrhu na odklad byl zdravotní stav povinného či příslušníků jeho domácnosti, ale i v řadě dalších případů, v nichž uplatňované důvody spočívaly v námitkách proti přidělenému náhradnímu bytu či jeho nepřipravenosti k nastěhování. Soudy citlivě přistupují k řešení těchto situací, opatřují si posudky a provádějí potřebné důkazy. Zejména u nutných oprav bytu zkoumají oprávněný zájem obou účastníků. Jsou i případy, v nichž předseda senátu ověřoval reálně možnost dodání uhlí k vytápění náhradního bytu a věc řešil přiměřeným odkladem provedení výkonu rozhodnutí.

I když jednání o odkladu není třeba nařizovat, je rozhodování o odkladu po nařízeném jednání v těchto věcech běžným; s touto praxí soudů je třeba souhlasit.

Soudy přitom právem přísně posuzují návrhy na odklad provedení výkonu rozhodnutí podané povinnými, kteří vyklizovaný byt obsadili protiprávně (§ 157 o. z.). Také tehdy, když návrh na odklad je zřejmě bezdůvodný a jeho smyslem je evidentní maření výkonu, rozhodují soudy o něm (zamítnutím) a současně pokračují ve výkonu. Stejně tak soudy správně nepovažují za důvod odkladu skutečnost, že povinný dal podnět k podání mimořádného opravného prostředku proti vykonávanému rozhodnutí.

V řadě případů odložily soudy důvodně provedení výkonu tehdy, když povinní prokázali reálnou možnost, že v dohledné době jim bude přidělen družstevní byt nebo byt trvale určený pro ubytování pracovníků organizace anebo osvědčili jinou možnost získání vlastního bytu (např. dostavbou rodinného domku).

V některých případech došlo k odkladu výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 266 odst. 2 o. s. ř. Soudy tu vzaly zřetel na tvrzenou zdravotní závadnost či nevhodnost náhradního bytu (§ 64 a § 65 zákona č. 41/1964 Sb.) a vcelku správně (vesměs z podnětu orgánů národních výborů) odložily výkon do doby přezkoumání správnosti rozhodnutí o přidělení náhradního bytu.

Např. městský soud v Brně ve věci sp. zn. 26 E 679/81 správně odložil takto soudní výkon rozhodnutí z podnětu příslušného národního výboru, protože jeho odbor výstavby a územního plánování hodnotil přidělený náhradní byt jako zdravotně závadný.

b/ Protože je odklad provedení výkonu rozhodnutí svou povahou opatřením dočasným, je správné v usnesení o odkladu uvést dobu, na kterou se odklad povoluje. Soudy však často nevydávají potom usnesení o pokračování ve výkonu rozhodnutí, jež je ovšem třeba vydat i tehdy, byl-li odklad povolen na vymezenou dobu. Toto usnesení o pokračování v provádění soudního výkonu rozhodnutí má povahu usnesení upravujícího vedení řízení, a proto proti němu není opravný prostředek přípustný (§ 202 odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).

c/ Ve zprávě uveřejněné pod . 21/1981 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (str. 176) bylo zdůrazněno, že při rozhodování o odkladu provedení výkonu rozhodnutí je také nutno rozhodnout o nákladech řízení, jež při rozhodování o odkladu vznikly oprávněnému, podle zásad zakotvených v ustanovení § 270 o. s. ř. Nebude ovšem možné přiznat podle tohoto ustanovení povinnému, který měl s návrhem na povolení odkladu tohoto výkonu úspěch, právo na náhradu nákladů řízení vůči oprávněnému. Nelze však vyloučit přisouzení náhrady nákladů vzniklých povinnému v odvolacím řízení (§ 254 odst. 1, § 224 odst. 1, § 142 a násl. o. s. ř.). Soudy správně ve smyslu ustanovení § 41 odst. 2 o. s. ř. projednávají jako návrh na odklad provedení výkonu rozhodnutí i podání označená jako odvolání, jestliže se povinný domáhá pouze odkladu provedení soudního výkonu rozhodnutí, nikoliv zamítnutí návrhu na výkon

rozhodnutí.

VI. Zastavení výkonu rozhodnutí vyklizením bytu

V souvislosti s rozhodováním podle ustanovení § 268 odst. 1 o. s. ř. je třeba upozornit, že běží-li dosud lhůta k podání odvolání proti usnesení soudu o nařízení výkonu rozhodnutí, přichází u povinného v úvahu jednak návrh na zastavení výkonu rozhodnutí, jednak odvolání napadající usnesení o nařízení soudního výkonu rozhodnutí. V těch případech, v nichž odpadne v řízení o soudní výkon rozhodnutí vyklizením bytu zákonný předpoklad nutný k nařízení a k provedení výkonu rozhodnutí ve smyslu ustanovení § 340 o. s. ř. (tj. vykonatelné rozhodnutí o přidělení náhradního bytu nebo náhradního ubytování), vznikla tak okolnost, pro niž je třeba zastavit výkon rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. V těchto posuzovaných věcech jde o situaci, kdy v době rozhodování soudu prvního stupně o návrhu na řízení výkonu rozhodnutí vyklizením bytu neexistuje vykonatelné rozhodnutí o přidělení náhradního bytu a kdy tedy byl dán důvod pro zamítnutí návrhu, neboť nebyly v době nařízení soudního výkonu rozhodnutí splněny podmínky uvedené v ustanovení § 340 o. s. ř. V takových případech není však dán důvod pro zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. O takový případ by šlo tehdy, kdyby bylo rozhodnutí o přidělení náhradního bytu zrušeno až po vydání usnesení o nařízení soudního výkonu rozhodnutí do doby, než o odvolání rozhodne odvolací soud. Soudy vcelku správně v této souvislosti posuzují obsah podání povinného a obsahuje-li toto podání námitky, které lze vyřídit v odvolacím řízení, předkládají je se spisem odvolacího soudu, a to i tehdy, když podání obsahuje také údaje, jež mohou být předmětem návrhu na zastavení soudního výkonu rozhodnutí.

Soudy správně rozhodují o zastavení výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. tehdy, byl-li návrh na zastavení podán až po právní moci usnesení o nařízení soudního výkonu rozhodnutí.

Jestliže podání povinného obsahuje výlučně námitky, které mohou být důvodem k zastavení soudního výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. d), g) a h) o. s. ř., rozhoduje o něm soud prvního stupně jako o návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí, i když bylo podání označeno jako odvolání.

V případech, v nichž jde o podání, z něhož nebylo možné jednoznačně dovodit, k čemu směřuje, starají se soudy správně o jeho opravu nebo doplnění, aby mohlo být projednáno důsledně podle obsahu buď jako odvolání, nebo jako návrh na zastavení soudního výkonu rozhodnutí.

Návrhy oprávněných na zastavení soudního výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. vyplývají ze skutečnosti, že povinný před provedením výkonu byt dobrovolně vyklidil. Pokud z téhož důvodu navrhl zastavení výkonu rozhodnutí povinný podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř., soudy důsledně ověřují u oprávněného pravdivost této skutečnosti a zastavují řízení v odůvodněných případech. Často se opakujícím pochybením však je, že soudy poté, kdy povinný po nařízení výkonu rozhodnutí, ale před jeho provedením byt dobrovolně vyklidil, o zastavení soudního výkonu rozhodnutí vůbec nerozhodují a spis bývá na stručný pokyn soudce nesprávně bez dalšího jen založen.

V ojedinělých případech, když se povinný znovu do bytu nastěhuje poté, kdy oprávněný navrhl zastavení soudního výkonu rozhodnutí, soudy vycházejí ze správného názoru, že návrh na zastavení výkonu rozhodnutí může oprávněný vzít zpět do doby, než o něm soud rozhodl.

Také případy, v nichž došlo k vyklizení povinného, jenž ovšem zanechal v bytě příslušníky své domácnosti, kteří tvrdí, že ve vyklizovaném bytě bydlí na základě vlastního užívacího práva, je třeba věc posuzovat podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

- 1) zákon č. 99/1963 Sb. (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 78/1983 Sb.).
- 2) Tento jednací řád byl vydán instrukcí ministra spravedlnosti ČSR z 5. 6. 1973 č. j. 417/73-L, uveřejněnou v částce 5 - 6/1973 Sbírky instrukcí a sdělení ministerstva spravedlnosti ČSR; oznámení o jeho vydání bylo uveřejněno v částce 19/1973 Sb.; také ministr spravedlnosti SSR vydal instrukcí z 18. 6. 1973 č. j. 15/1973-L (uveřejněnou v částce 5/1973 Zbierky inštrukcií a oznámení Ministerstva spravodlivosti SSR) Spravovací poriadok pre okresné a krajské sudy (oznámení o jeho vydání bylo uveřejněno v částce 19/1973 Sb.).
- 3) v SSR Spravovacieho poriadku pre okresné a krajské sudy.